

Istraživanje #4 - Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo

Preporučeno za uzrast 8-19 godina

UVOD

Živimo i krećemo se u sve većim prostorima, a da u isto vrijeme nijesmo sposobni da ih doživimo. Izgubili smo sposobnost da posmatramo i razumijemo kvalitet prostora, a to je razlog zbog kojeg ne primjećujemo njegove vrijednosti.

Mnogo direktniji odnos sa prostorom bi se mogao povratiti kroz prakse koje nas navode da nanovo čitamo tragove koje ostavljamo u prostoru, koji nas motivišu da ih tumačimo sa svim našim čulima, počevši od prvog prostora koji naseljavamo - sopstvenog tijela.

Usvajanjem jednog interaktivnog pristupa koji omogućava širi nivo otvorenosti za čulnu stimulaciju iz okruženja, može se postići cilj da se kroz obrazovni proces povrati živi odnos sa prostorom koji nas okružuje.

Ključna pitanja	Ciljevi učenja	Aktivnosti tokom učenja	Rezultati
<ul style="list-style-type: none"> • U kojim prostornim elementima i senzornim stimulusima se materijalizuje data vrijednost? • Koji osjećaji nas navode da se zaustavimo ili prođemo kroz određeni prostor? •	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivirati sposobnosti percepcije. • Razviti motoričke sposobnosti i sposobnosti izražavanja. • Razviti osjećaj za samopercepciju, percepciju drugih i percepciju prostora, kao i razvijanje kinaestetičke percepcije. •	<ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje prostora - vježbanje senzornog doživljaja, izvođenje jednostavnih motoričkih aktivnosti. • Analiziranje doživljaja prostora - bilježenjem opisa i osjećaja	<ul style="list-style-type: none"> • „Dnevnika“ doživljaja. • Mapa različitih mjesta. • Zbirka predmeta. •

OPIS:

Priprema: Ova vrsta aktivnosti je povezana sa tjelesnim doživljajima, sa senzornom i emocionalnom memorijom i obuhvata korišćenje pozorišnih, yoga i tai chi tehnika.

Od najvećeg značaja je terenski rad, odnosno etapa pripremanja učenika/ca. Ovo za cilj ima pojašnjavanje ciljeva i metoda istraživanja, za koje je, iako ih karakteriše karakter igre, potrebna koncentracija, poštovanje drugih i otvorenost ka drugima. Pripremna faza naročito ima za cilj, iako ne najvažniji, procjenu zrelosti grupe, želja i motiva pojedinaca, kao i izgrađivanje atmosfere povjerenja, koja je potrebna svima, kako bi slobodno učestvovali u igri tokom istraživanja.

Kontekst: Ove aktivnosti se mogu odvijati kako duž maršrute, tako i na nekim karakterističnim mjestima. Kontekst bira „vodiča igre“ u skladu sa vrijednostima očuvanog prostora koje su proistekle iz etape prvobitne razmjene iskustava (*Razmjena iskustva: Vrijednosti prostora 4. 1. 2.*). Preporučuje se da izbor bude prostor koji pruža raznovrsne osjetne stimuluse.

U toku istraživanja svaki/a učenik/ca će dobiti okvir kako bi definisao/la svoju oblast vidokruga (*Radni listovi za učenike/ce: Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo 4. 1. i 4. 2.*), bijeli list papira, svesku i nekoliko prozirnih koverti.

ZADATAK

Šta je potrebno da uradimo?

„Vodič igre“ poziva učenike/ce da vježbaju, doživljavaju prostor i da svoje doživljaje bilježe u svesci putem pisanja i crtanja, kao i prikupljanjem objekata. Na početku, da bi se pomoglo njihovom boljem koncentrisanju, može biti od koristi da učenici/ce zamisle sliku bijele stranice papira.

Različite aktivnosti – pojedinačne i grupne – vođene su jednostavnim instrukcijama o tome šta i kako raditi, kako bi se učenici/ce podstakli da učestvuju u igri prateći naizgled jednostavna pravila. Svaka aktivnost znači različit pristup doživljavanju prostora i kolekciju mnogih zapaženih doživljaja.

Kako da to uradimo?

Evo nekih pravila koja „vodič igre“ može saopštiti učenicima/ama kako bi uvježbali različite metode percepcije:

- Napraviti pregled prostora i otkrivati prostor

Učenici/ce treba da posmatraju, prikupljaju objekte, bilježe doživljaje zapisivanjem u svesci, crtaju mape doživljenih prostora, da ništa ne uzimaju zdravo za gotovo i da se kroz prostor kreću sto sporije.

Počinje se sa opisivanjem prostora sa nekoliko riječi i crteža. Kroz prosto imenovanje i prezentiranje, stvaranjem liste utisaka u sveskama, svaki/a učenik/ca „otkriva“ svoj doživljeni prostor.

- Ne pričati

Usvajanje neverbalnog pristupa znači da svi, sa izuzetkom „vodiča igre“, poštuju pravilo ćutanja. Ovo podstiče na korišćenje drugih čula - kako bi se dekodirale riječi koje često izgube svoje značenje - tako što se pokreću neke druge vrste svijesti povezane sa čulima vida, dodira, mirisa, ukusa, sluha, kao i šestog čula - sjećanja.

- Napraviti gužvu

Stvaranje kompaktne gužve gdje udaljenost ljudi jednih od drugih nije veća od raspona ruku, idući u korak sa disanjem - ovo znači da svi prave jednake korake, u istom ritmu, sa istim pogledom (što ne znači istom tačkom gledanja), budući kao jedno, potpuno zaranjanje pojedinca u prostor.

- Fokusirati ili smanjiti vidno polje

Korišćenjem okvira moguće je reducirati vidokrug i na taj način skoncentrisati pažnju na samo nekoliko pogleda na prostor. Moguće je, a takođe ostajući u gužvi, laganim okretanjem glave u različitim pravcima ponekad posmatrati šta je ispred, iza, ispod i iznad nas.

- Vježbati senzorno iskustvo

U zavisnosti od stimulusa sa kojima se susrećemo u prostoru, pojačava se svjesnost kroz osjetne doživljaje, kao što je na primjer probanje voća, osluškivanje zvuka grizenja, žvakanja, mirisanjem onoga što emituje ruka ili je ostavilo mirisni trag na ruci, vježbanjem čula dodira.

- Eksperimentisati sa jednostavnim tehnikama disanja

Ponovo sa namjerom stimulisanja senzorne percepcije prostora kod učenika/ca, „vodič igre“ poziva učenike/ce da dišu kroz nos, da dišu dijafragmom, glavom, stopalima, prstima itd.

Korelacije: Geografija, Biologija, Hemija, Fizika, Likovna kultura, Muzička kultura, strani jezici

Potrebno vrijeme: Pripremanje u učionici: maksimalno četiri školska časa; **Istraživanje:** 240 minuta ukupno za sve aktivnosti (oko pola sata za svaku od aktivnosti pojedinačno). Uzeti u obzir vrijeme potrebno da se dođe do određenog lokaliteta.

Resursi: Okvir od bijele karte za definisanje oblasti vidokruga (*Radni list za učenike/ce: Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo 4. 1.*); bijeli čart-papir na kojem se skicira mapa rute; prozirne koverta za prikupljanje objekata; bilježnice/sveske; olovke i flomasteri u bojama; papirne maramice; pincete za sakupljanje objekata; voda (za pranje i da bi se poboljšala degustacija).

Napomene: Učenici/ce moraju imati odgovarajući nivo koncentracije i biti spremni/e da učestvuju u igri zajedno sa drugima. Kako bi se podstakla motivacija i koncentracija, važno je da nastavnik/ca zada konačni cilj/zadatak nakon određenog doživljaja, na primjer elaboracije pozorišne predstave ili knjige.

Varijable:

1. Aktivnosti se realizuju u različitim razredima i odjeljenjima i onda oni upoređuju svoja iskustva da bi istražili različite mogućnosti doživljaja koje im nudi prostor.
2. Faza istraživanja za mlađe učenike/ce trebalo bi da ima i pauze za refleksiju, kada učenici/ce mogu bilježiti i crtati svoje doživljaje zbog potencijalnih poteškoća koje djeca mogu imati u obavljanju aktivnosti i zapisivanju utisaka istovremeno. Još jedna opcija je promišljanje u učionici upravo nakon završenog jednog istraživanja na terenu.

Znanja koja se prethodno zahtijevaju od učenika/ca:

Učenik/ca treba da:

- bude u stanju da prati pravila koja daje „vodič igre“,
- zna da piše,
- zna da crta,
- zna da čita,

- ima kinestetičke sposobnosti.

Očekivanja od učenja:

- Razviti perceptivni način istraživanja prostora.
- Naučiti kako da se upotrijebe sva čula u tumačenju prostora.
- Razviti sposobnost analiziranja sopstvenih doživljaja i njihovog prevođenja u pisanu i grafičku formu.

Razviti sposobnost rada u grupi.

Reference: Vidjeti opštu bibliografiju.

Domaći zadaci: Domaći zadaci koji prate ove aktivnosti mogu biti:

1. Pridržavati se *Radnog lista za učenike/ce: Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo* 4. 2. pri izradi liste doživljaja nastalih u toku istraživanja i na osnovu bilježaka zapisanih u sveskama. List sadrži sljedeće riječi kojima treba da odgovaraju kratki opisi:
  - mjesta;
  - elementi;
  - boje;
  - zvukovi;
  - mirisi;
  - ukusi.
2. Izrada eseja (stariji/e učenici/ce) o njihovim iskustvima i osjećanjima.
3. Ponavljanje ove aktivnosti u njima poznatom prostoru (škola, vrt, selo).
4. Grafička prezentacija najčešće korišćenih čula: preko histograma (ili drugog grafičkog prikaza) za starije učenike/ce, dok bi mlađi/e učenici/e mogli/e da nacrtaju cvijet, gdje bi svako čulo bilo predstavljeno određenom bojom, a frekvencija brojem latica iste boje.
5. Igranje igre: djeca nacrtaju sliku koja predstavlja njihovo gledište („nacrtajte ono što je ispred vas“), nastavnik/ca potom izmiješa sve listove sa slikama i vrati ih učenicima/ama. Svaki/a učenik/ca objašnjava kontekst crteža koji je dobio/la. Učenici/ce pogađaju sa kojeg je mjesta iskopiran crtež koji imaju pred sobom. Cilj je da se dobije precizno opažanje i smanji egocentričnost gledišta kod djece.

Zapažanja nastavnika/ce: